

PROGRAM PROTI ŠIKANĚ

Program proti šikaně vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT 21149/2016 a je součástí školního preventivního programu. Je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu Základní školy a Mateřské školy Bohuslavice, příspěvkové organizace.

1) Cíl programu

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Škola se zaměří na oblast komunikace, rozvíjení pozitivních vztahů uvnitř třídních kolektivů i mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda zde k projevům šikany již došlo či ne.

2) Odpovědnost za plnění programu:

- na tvorbě i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci
- jeho koordinace je v kompetenci MP
- za realizaci je odpovědný ředitel školy

3) Charakteristika šikany

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Základní formy:

Přímá šikana:

- fyzická šikana: bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí
- psychická šikana: nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování

Nepřímá šikana:

- demonstrativní přehlížení, ignorování a pomlouvání žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků

Kyberšikana:

- útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, zakládání falešných profilů

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížit či zastrašit
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

4) Prevence šikany

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb.

Každý pedagog je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy.

Je povinen zejména:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky
- jednat s žáky jako s partnery
- udržovat důvěru mezi žáky a pedagogy
- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat děti i zákonné zástupce, na koho se obrátit při problémech - třídní učitel, výchovný poradce, vedení školy, linka důvěry...

Ředitel školy:

- zajišťuje vzdělávání pracovníků v oblasti šikany,
- zajišťuje doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti sociálně patologických jevů, zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení,
- zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole i při školních akcích,
- zajistí, aby žáci a pedagogové byli seznámeni s negativními důsledky šikany, spolupracuje se MP a TU při řešení krizových situací.
- zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení,
- zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole i při školních akcích,
- zajistí, aby žáci a pedagogové byli seznámeni s negativními důsledky šikany, spolupracuje se MP a TU při řešení krizových situací.

Metodik prevence (MP):

- koordinuje plán proti šikanování a následně s programem proti šikanování seznámí všechny pedagogické pracovníky,
- spolupracuje s TU a vedením školy při řešení krizových situací,
- spolupracuje s okresním metodikem prevence, zdravotnickými zařízeními nebo psychology, Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí a mládeže, apod.
- podílí se na aktivitách v rámci prevence šikany.

Třídní učitelé (TU):

- na začátku školního roku informují žáky i zákonné zástupce, na koho se obrátit při problémech ve škole (TU, MP, výchovný poradce, vedení školy), ale i mimo školu,
- seznámí na začátku roku žáky i zákonné zástupce s programem proti šikaně (zápis v třídní knize, třídní schůzky),
- řeší okamžitě projevy sociálně patologického chování (ve spolupráci s výchovným poradcem a MP)

Zákonní zástupci:

- v případě podezření na šikanu týkající se nejen jejich dítěte, ale i ostatních spolužáků, informují TU nebo jiného pedagoga, MP, VP nebo přímo vedení školy,
- spolupracují se školou při řešení problému,
- vzdělávají se v dané oblasti,
- spolupracují s PPP či jinými odbornými pracovišti v případě problémů

Aktivity školy v prevenci proti šikaně:

- beseda PČR prevence šikany na internetu „Tvoje cesta on-linem“ pro žáky 4. – 6. ročník (bezpečné chování na internetu)
- beseda PČR prevence šikany na internetu „To Nevymažeš“ (kyberšikana a sexting) pro 7. – 9. ročník
- práce učitelů, případně MP nebo VP s třídním kolektivem,
- informační nástěnky MP a aktuálními tématy
- informační leták, doporučená literatura a kontaktní adresy u MP a VP poradenské služby VP a MP, pravidla chování ve Školním řádu

5) Krizový plán

Postup při řešení šikany nebo podezření na šikanu:

- informovat TU, také MP a vedení školy, dohodnout další postup. Je třeba postupovat velmi uvážlivě a citlivě, každý případ je jiný, dodržovat diskretnost a důvěrnost informací, neřešit před celou třídou,
- zorientovat se v situaci, provést orientační šetření (MP ve spolupráci s TU),
- zvážit, zda požádat o spolupráci okresního metodika prevence, zda provést sociometrické testy, zda přivolat Policii ČR apod.,

Postup pedagogického pracovníka

1. V případě, že rodiče informují pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy
2. V případě podezření na šikanování, zahájí pedagogický pracovník neprodleně vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.

Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto krocích:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi – v soukromí, upozornit, že případ nebude řešen před celou třídou. (TU, MP)
2. Nalezení vhodných svědků. (TU)
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky, nikoli však konfrontace obětí a agresorů. Zaměřit se na otázky: Kdo je obětí a kdo agresorem, Kolik jich je, Kdo je iniciátorem, Kdo je aktivním účastníkem, Co, kdy a kde dělali agresori obětem, Jak dlouho to trvá, ... (TU, MP).
4. Zajistit ochranu obětem. Znovu s nimi hovořit (velmi citlivě), pokud se lišila jejich výpověď od výpovědi svědků. Případně se spojit se zákonnými zástupci oběti a požádat o pomoc a spolupráci. (TU, MP)
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi – snažit se najít nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování. (TU, MP, minimálně dva).
6. Svolat schůzku za účasti vedení školy, MP, TU. Projednat, zda se jedná o šikanu a v jaké závažnosti, jaká opatření učinit vzhledem k oběti a agresorovi i třídě jako celku, rozhodnout, kdo bude jednat s rodiči obětí a agresorů.
7. Pozvat do školy zákonné zástupce agresorů, seznámit je s navrženými opatřeními, požádat je o spolupráci, provést zápis.
8. Pozvat do školy zákonné zástupce oběti, ne však zároveň se zákonnými zástupci agresora. Dohodnout další opatření a postup k nápravě situace. Provést zápis.
9. TU oznámí případné potrestání viníků ve třídě a dá najevo, že škola nebude shovívavá k podobným projevům chování, a že bude vyžadovat plnění školního řádu. Třídou nadále sleduje a konzultuje postup s MP.

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii. Kontaktování specialisty na šikanování.
6. Vlastní vyšetřování – rozhovor s obětí, svědky (individuálně), agresory (individuálně, popř. konfrontace).
7. Náprava – metoda vnějšího nátlaku, změna konstelace skupiny.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování /pedagog, žák, rodič či jiný dospělý/.
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu sama, či zda je potřeba intervence z venku - tj. pomoc specializovaných institucí a eventuálně též Policie ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů - v týmu je vždy metodik prevence a výchovná poradkyně.
4. Zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, případně sám informuje o výsledcích vyšetřování, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť, zprostředkuje nebo zajistí zprostředkování péče PPP, střediska výchovné péče, atd.
6. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
7. Pokud dojde k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
8. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák opakovaně páchá přestupky či se dopustí trestného činu, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez odkladu.

6) Výchovná opatření

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí, ...). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina). Další práce se třídou je v kompetenci TU, ŠMP nebo VP, případně jiných odborníků. Je třeba si uvědomit, že naším cílem není potrestat viníky, ale především zajistit nápravu a zlepšení vztahů ve třídě.

Pro potrestání agresorů lze užít následující výchovná opatření:

- napomenutí a důtka TU, důtka ředitele školy
- snížení známky z chování

V mimořádných situacích je možnost užít i jiná opatření:

- ředitel školy doporučí zákonným zástupcům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu,
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

V Bohuslavicích 25. srpna 2025

Vypracovala: Mgr. Regina Valentová

Aktualizovala: Mgr. Simona Egermajerová

Schválil: Mgr. Martin Neoral

PŘÍLOHA 1

Rozdíl mezi šikanováním a škádlením

KOLÁŘ, M. Nová cesta k léčbě šikany. 1 vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5

	Škádlení	Šikanování
Definice	Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
1. Záměr	Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Ublížit, zranit, ponížit.
2. Motiv	Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Být odolnější, zmužnění.	Základní tandem – moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týrání, vykonání něčeho velkého...
3. Postoj	Respekt k druhému a sebeúcta.	Devalvace, znevážení druhého.
4. Citlivost	Vcítění se do druhých.	Tvrdost a nelítostnost.
5. Zranitelnost	Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.	Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.

6. Hranice	Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při	Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.
	divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	
7. Právo a svoboda	Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opřevovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Bezpráví. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplatí, je tvrdě ztrestáno!
8. Důstojnost	Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.	Ponížení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.
9. Emoční stav	Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné. Ale ne bezmoc.	Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
10. Dopad	Podpora sebe hodnoty, pozitivní nálada.	Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.